

## **Manifest sobre l'abús i el maltractament a les persones grans del Fòrum Intercol·legial de la Gent Gran**

El maltractament a les persones grans no és un fenomen aïllat. Com en altres formes de violència, fins fa ben poc, el silenci i la consideració d'assumpte privat han dificultat la visibilitat d'aquest problema. Tot i que en el seu ús comú el terme maltractament és intel·ligible per a tothom, no disposem d'una definició conceptual àmpliament acceptada. Nosaltres recollim la que es va acceptar al II Fòrum Mundial sobre l'Envel·liment celebrat a Madrid el 2002, on el maltractament es va definir com *“un acte únic o repetit, o la falta de mesures apropiades, que es produeixi dins de qualsevol relació on hi ha una expectativa de confiança que causa dany o angoixa a una persona gran”*. D'acord amb aquesta definició, es pot distingir entre diferents tipologies d'abús o maltractament a la gent gran: la de tipus físic, psíquic o emocional, verbal, el tractament de silenci o la indiferència; l'econòmica i/o material; la de tipus sexual, i per abandonament o negligència –intencionada o per omissió. Cal afegir també el maltractament institucional, infringit per diferents sistemes públics o privats. Algunes d'aquestes formes de maltractament són molt subtils i difícils d'objectivar.

Tot i que a l'any 1975 ja es publicaven en les revistes mèdiques britàniques referències als maltractaments físics de les persones grans, les dades que es tenen a nivell mundial són escasses i el que és més important és que aquest fenomen continua sent silenciós i silenciats. La característica més punyent de la violència envers la gent gran és la seva invisibilitat i la seva dificultat de detecció. Existeixen mecanismes de negació i sentiments d'indefensió de les persones grans que poden portar-los a no reconèixer una situació de maltractament. D'altra banda existeixen problemes per comparar els diferents treballs per la utilització d'escala temporal i definicions molt diferents. Tot i això molts estudis conclouen que entre un 4% i un 6% de les persones grans són víctimes de maltractaments.

Les causes del maltractament envers les persones gran són complexes, i sovint hi intervenen diferents factors associats. Entre els factors de risc destaquen: la pobresa o les dificultats econòmiques, patir algun grau de dependència i el fet de viure sol sense una xarxa de relacions. També els estereotips i els prejudicis contra la vellesa, el sexisme i la cultura de la violència tenen un paper molt important entre els factors de risc situats en l'àmbit comunitari i social. L'estrès generat per les dificultats que comporta l'atenció i cura de les persones grans tant en l'àmbit domèstic com en l'institucional poden afavorir també situacions d'abús o maltractament, en un context relacional complex. Lògicament, hi ha més factors individuals en forma de trastorns psicosocials que poden afectar els responsables de la cura de la gent gran i que poden intervenir en la gènesi d'aquest comportament violent .

La complexitat d'aquest fenomen reclama una acció integral per tal de desenvolupar els mecanismes necessaris per a la seva prevenció i tractament. Qualsevol iniciativa de lluita contra el maltractament a la gent gran haurà de tenir en compte que:

- La incidència real del fenomen del maltractament en el nostre país és poc coneguda, ja que no disposem de prou dades.
- El maltractament es produeix sovint en l'entorn familiar de la víctima però, segons dades obtingudes a partir de treballs realitzats en diversos països, la vulneració dels drets fonamentals de les persones grans es dona també en institucions residencials, sanitàries, socials, organismes oficials i entitats de serveis, entre d'altres.
- Moltes de les tipologies de maltractament a les persones grans no són reconegudes com a tal pel conjunt de la societat i, en conseqüència, no generen alarma social ni reben l'atenció que requereixen.
- La imatge negativa de l'envelliment i de les persones grans no és aliena al desenvolupament d'aquest fenomen.
- L'actuació interdisciplinària, la coordinació i la cooperació entre els diferents serveis i els agents implicats és fonamental per l'èxit de qualsevol pla o programa de prevenció i d'intervenció.

Per tot això reclamem una intervenció en base a:

1. Realitzar estudis sobre la situació actual d'aquest fenomen al nostre país, emprant estratègies que provoquin un eiximent dels casos sovint amagats que ens permetin quantificar el fenomen, analitzar-lo qualitativament i elaborar prediccions del risc. Tot això ens permetrà definir adequadament els protocols d'intervenció i de prevenció. Cal esmerçar els recursos necessaris per realitzar aquests estudis i poder definir les prioritats en la intervenció activa i/o preventiva sobre el maltractament.
2. Impulsar campanyes que promoguin una imatge normalitzada i vital de la gent gran i de l'envelliment, que trenquin amb els estereotips culturals existents.
3. Treballar amb els mitjans de comunicació per tal que les situacions d'abús i de maltractament tinguin un tractament digne.
4. Donar a conèixer els drets i deures de la gent gran a la societat i conscienciar-la del respecte que es mereix aquest col·lectiu.
5. Optimitzar la legislació vigent i millorar la protecció jurídica on hi hagi mancances.
6. Agilitar els processos judicials per maltractaments.
7. Garantir una protecció efectiva a les víctimes, amb una acurada sensibilitat i tenint en compte la seva indefensió davant els maltractaments.
8. Realitzar campanyes de sensibilització adreçades a tots els actors socials: establiments sanitaris, residències, entitats bancàries, comerços...

9. Aprofitar el teixit associatiu existent: associacions de gent gran, seccions de sindicats de jubilats i jubilades, associacions de veïns i veïnes..., per tal d'implicar-los en la responsabilitat de la prevenció del maltractament.
10. Introduir en els plans de qualitat de les entitats i empreses de serveis, tan públiques com privades, mòduls específics de formació, amb l'objectiu d'implantar un tracte acurat a les persones grans, als seus familiars i/o tutors legals.
11. Incrementar els recursos públics i privats i augmentar les exigències de qualitat en les prestacions socials i en les infraestructures destinades a les persones grans.
12. Elaborar, desplegar i avaluar programes de formació permanent, adreçats a professionals i no professionals vinculats a l'àmbit de la violència i els maltractaments, que donin resposta a les seves pròpies demandes específiques.
13. Educar a la societat en els valors i la tolerància, així com fomentar la igualtat en l'educació, creant programes que eliminin els estereotips culturals i generacionals.
14. Elaborar procediments clars i simples, amb la implicació de tots els agents participants, que permetin detectar, intervenir i avaluar cada cas i que serveixin per facilitar la tasca dels serveis de policia, bombers, serveis sanitaris, serveis socials i altres serveis d'urgències, i que ajudin a precisar l'estimació del risc de maltractament.
15. Crear una assistència específica d'atenció telefònica per a gent gran amb l'objectiu d'escoltar-la, informar-la i orientar-la en situació de maltractament.

16 Crear un dispositiu interdisciplinari d'actuació on qualsevol servei pugui referir els casos detectats, amb l'objectiu de coordinar i garantir el seguiment de les diferents intervencions professionals requerides per les persones maltractades.

17 Activar la creació d'un Observatori Català sobre les Violències amb la formació d'un grup específic dedicat a les persones grans; atribuint-li, d'una banda, les funcions de registrar casos, avaluar l'impacte de les diferents actuacions i proposar estudis i mesures d'actuació en aquest camp; i de l'altra, recollir les recomanacions d'organitzacions internacionals, integrant-se en les diferents xarxes d'observatoris sobre la violència.

Oferir, dins el marc de l'observatori, un espai estable de debat i de transferència de coneixement entre els diversos col·legis professionals implicats i la societat.